

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุและโทรทัศน์ ต่างพยายามสร้างจุดเด่นหรือเอกลักษณ์พิเศษในการรายงานข่าวเพื่อให้ผู้บริโภคข่าวสารเกิดความประทับใจ คิดใจและติดตามสื่อต่างๆ เหล่านั้น นอกเหนือจากการมุ่งไปที่การสะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคมที่เกิดขึ้นตามหน้าที่หลักของสื่อมวลชน

ตามหลักการรายงานข่าวต้องไม่แทรกความคิดเห็นของผู้เขียน แต่อย่างไรก็ดีในความเป็นจริง ผู้สื่อข่าวมักจะมีความคิดเห็นเข้าไปเกี่ยวข้องของ นับตั้งแต่การเลือกประเด็นข่าว การเลือกรูปแบบวิธีการที่จะนำมาเสนอ การกำหนดลักษณะและลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์นั้นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ “ข่าว” จึงเป็นเนื้อหาที่ส่วนหนึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากทัศนะของผู้รายงานที่มีต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

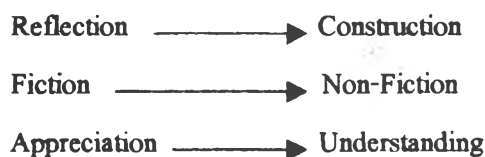
อิรนนท์ อ้นวัชรวิวงศ์ (2541) กล่าวว่า เรื่องราวข่าวสารที่มนุษย์สื่อถึงกันในทุกระดับของการสื่อสารนั้นอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ จินตคติ และสารสนเทศคติ

จินตคติ หมายถึง สารที่มุ่งให้ผลในด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นสำคัญ ได้แก่ งานประเภทศิลปะและบันเทิงคดีต่างๆ ในระดับพื้นฐานของงานประเภทนี้ คือ ให้ความเพลิดเพลิน ส่วนในระดับสูงขึ้นไป คือ ให้ความเจริญใจในเชิงอุดมคติ ซึ่งจินตคตินั้นจะทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพอารมณ์ของชนในสังคม

สำหรับ สารสนเทศคดี หมายถึง สารประเภทที่มุ่งให้รับรู้ข่าวสารต่างๆ ได้แก่ ข่าว สารคดี รวมถึงงานโฆษณา แม้ว่าจะมีจุดมุ่งหมายเลขไปจากการรับรู้ข่าวสารก็ตาม ในเชิงอุดมคตินั้น สารสนเทศคดีทำหน้าที่ส่งสมความรอบรู้ในสิ่งที่มีคุณค่าแก่สังคม ซึ่ง “จินตคดี” และ “สารสนเทศคดี” ต่างผ่านกระบวนการ “นำเสนอ” หรือ “การเล่า” แทบทั้งสิ้น

ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเล่า หรือ Narrative พัฒนารุ่งมาอย่างจริงจังในช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งถือว่าเป็นยุคร่วมสมัย หมายความว่าถึงยุคที่ศึกษาเรื่องเล่าได้กลายมาเป็นสาขาวิชาการเฉพาะอย่างเต็มตัว มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์ศึกษา มีการกำหนดวิธีการที่ใช้ศึกษา เพราะฉะนั้นจึงเกิดเป็นองค์ความรู้ชุดหนึ่ง ซึ่งอาจเรียกรวมๆ ได้ว่าเป็นศาสตร์เรื่องเล่า (Narratology)

Narratology เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการศึกษาเรื่องเล่าในสามจุดใหญ่ด้วยกันคือ (นพพร ประชากุล , 2541)

จุดแรก คือ การเปลี่ยนแปลงนิยามของเรื่องเล่า คือ เปลี่ยนจากเดิมที่เรามองว่าเรื่องเล่าเป็นภาพสะท้อนของความเป็นจริง (Reflection) มาเป็นการมองใหม่ว่าเรื่องเล่าไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนโลกของความเป็นจริง แต่เรื่องเล่ามีการประกอบสร้างในตัวของมันเอง ฉะนั้นในจุดนี้จึงหันมาให้ความสำคัญกับสิ่งที่เรียกว่า Construction ของเรื่องเล่ามากกว่า มองว่ามันสะท้อนความเป็นจริงที่อยู่ข้างนอก

จุดที่สองที่มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนทัศน์ของการศึกษา คือเรื่องขอบเขตเรื่องเล่า จากเดิมที่เรื่องเล่าจะถูกมองว่าจำกัดตัวอยู่แต่เฉพาะในวรรณกรรมเป็นเรื่องสมมติ (Fiction) ตอนนี้

ขอบเขตของการศึกษาเรื่องเล่าได้ขยายจาก Fiction ออกไปสู่ตัวบทประเภทอื่นที่เราเรียกว่า Non-Fiction ขอบเขตของตัวเรื่องเล่ากว้างขึ้นจากเดิมที่มีแต่เรื่องสั้น นิยาย ขยายออกไปสู่ข่าว สารคดี ฯลฯ

จุดที่สามที่มีการเปลี่ยนแปลง คือ วัตถุประสงค์ในการศึกษามีการเปลี่ยนจุดเน้นของเป้าหมายในการศึกษาเรื่องเล่า จากเดิมเน้นเรื่องความซาบซึ้ง (Appreciation) เปลี่ยนมาเน้นที่ความเข้าใจ (Understanding) เป็นหลักแทน

Bird และ Dardenne (1998 :65-83) ศึกษาวิธีการเสนอข่าว กล่าวว่า ข่าวมีลักษณะเหมือนนิทานปรัมปรา คือ เป็นการเล่าหรือบรรยายเหตุการณ์ ซึ่งการเล่านิทานปรัมปราได้มีการสร้างเรื่องขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการสร้างคำบรรยาย (Narration) ขึ้นมาใหม่เท่านั้น โดยแท้จริงแล้วเรื่องราวที่เป็นข่าวจะมีแก่นเรื่องเหมือน ๆ กัน แต่ผู้รายงานจะถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้น ออกมาในลักษณะที่แตกต่าง เพราะแต่ละคนจะตีความแก่นของเรื่องหรือของเหตุการณ์ต่างกัน ความเข้าใจและความรู้สึกของผู้รายงานข่าวที่มีต่อเหตุการณ์นั้นก็ไม่เหมือนกันด้วย

อีกประการหนึ่ง คือ ผู้รายงานข่าวมักมุ่งให้เรื่องราวเหล่านั้นแตกต่างไปจากเรื่องเดิมที่คนคุ้นเคยกันอยู่แล้ว จึงพยายามใช้วิธีการการเสนอข่าวที่จะทำให้เรื่องราวเหล่านั้นเป็นเรื่องเร้าความรู้สึกของผู้รับ บ้างก็ใช้วิธีการเล่าเรื่องให้มีสีสัน มีฉาก มีพล็อตเรื่อง มีการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจ บ้างก็ใช้วิธีการเล่าเรื่องโดยถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้นๆ สู่อ่านแบบตรงไปตรงมาชัดเจนตามข้อเท็จจริง หรืออาจเล่าเรื่องแบบพรรณนาโวหารให้เห็นภาพ และการบรรยายปรากฏการณ์ต่างๆ อย่างละเอียด เพื่อให้เหตุการณ์นั้นเกิดความน่าสนใจขึ้นมา

เมื่อมีการพิจารณาการเสนอข่าว พบว่า ข่าวมีทั้งการบอกเล่าความจริงและการเล่าเรื่องผสมปนเปกันอยู่ในลักษณะที่นำเอาเรื่องที่เกิดขึ้นจริงมาเล่าตามความเข้าใจและความรู้สึกของผู้เล่าเอง โดยผ่านการจัดระบบข่าวสารให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพื่อสื่อสารไปยังผู้อื่น การเล่าเรื่องนี้ทำให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นลดความเป็นจริงเป็นจางลง และเป็นที่น่าสนใจของคนมากขึ้น Donahew (อ้างถึงในBird and Dardenne ,1988:77) ศึกษาพบว่า ข่าวสารที่เขียนในรูปของการเล่าเรื่องหรือการบรรยายจะกระตุ้นและตอบสนองอารมณ์ของผู้รับได้ดีกว่าการเขียน เป็นการรายงานข่าวตามรูปแบบเก่าๆ คือ ในรูปการรายงานข้อเท็จจริง เพราะการเล่าเรื่องหรือการบรรยายจะทำให้

เนื้อหาข่าวนั้นมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

Tuchman (1978) ได้ทำการศึกษาการเสนอข่าวของสื่อมวลชน ซึ่งเขาเสนอแนวความคิด News as a constructed realities พบว่า “ข่าว” แท้จริงแล้ว คือ ความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้น เนื่องจากผู้รายงานข่าวได้สร้างความหมายให้กับเรื่อง หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งจะพิจารณาหยิบยกเรื่องที่น่าจะเป็นข่าวขึ้นมา และเป็นผู้กำหนดรูปลักษณะของข่าว และวิธีการนำเสนอ ข่าวที่ปรากฏแก่สาธารณชนจึงมิใช่เฉพาะข้อเท็จจริงของเหตุการณ์เท่านั้น หากแต่เป็นความจริงที่ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ โดยผ่านกระบวนการสร้างความหมายของผู้รายงานข่าวมาแล้ว

การศึกษากการสร้างความเป็นจริงของข่าวนี้ เป็นการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา ซึ่งมีแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา 2 แนวคิด (อ้างถึงใน อรรถาธิบาย มิ่งเมือง, 2534 : 9-10)

แนวคิดแรก เป็นแนวคิดของสังคมวิทยาตามประเพณีดั้งเดิม (Tradition Sociologies) คือ ข่าวเป็นผลผลิตของกระบวนการประกิด เพราะโครงสร้างของสังคมเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐาน และทัศนคติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อคนในสังคมและบรรทัดฐานของงานอาชีพโดยกลุ่มเกลาผู้ทำข่าวให้แสวงหา เลือกรสรและเผยแพร่เรื่องราวที่คิดว่าจะน่าสนใจและสำคัญ ซึ่งโครงสร้างสังคมเป็นตัวกำหนดความหมายของข่าว หากโครงสร้างสังคมและสถาบันต่างๆ ของสังคมเปลี่ยนแปลงความหมายของข่าวก็จะเปลี่ยนแปลงตาม ข่าวจึงเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนสังคม

แนวคิดที่สอง แนวคิดของสังคมวิทยาเชิงอธิบายความหมาย (Interpretive Sociologies) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของผู้ทำข่าว และองค์กรข่าว มากกว่าบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งบรรทัดฐานของสังคมมิได้เป็นตัวกำหนดความหมายของข่าว คุณค่าของข่าวเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยผู้ทำข่าวเป็นผู้กำหนดความหมายของข่าวและลักษณะของเหตุการณ์ให้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงวัตถุดิบของข่าว และได้ถูกนำมาผ่านการอธิบายความหมายและกำหนดความหมายหลายชั้นตอน ข่าวจึงมิได้สะท้อนสังคม แต่ทำให้คนเราได้รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน

ในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความเป็นจริงนี้ McGinnis (1969) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า มีโอกาสเป็นไปได้มากที่การหาข่าวเหตุการณ์ประจำวันจะประกอบไปด้วยเหตุการณ์ชุดหนึ่ง ซึ่งได้วางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนแล้วว่าจะสามารถสร้างความประทับใจของมหาชนให้เกิดขึ้น โดยที่ความประทับใจนั้นย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างแน่นอน ข่าวประจำวันที่สามารถรอบจำความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ได้มากที่สุดก็คือ ข่าวของกลุ่มที่มีอำนาจมากที่สุดนั่นเอง และย่อมจะต้องมีอคติเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าจะมาจากความไม่ตั้งใจของสื่อมวลชนก็ตาม

จึงอาจจะกล่าวได้ว่า “Narratology” นั้นถือกำเนิดขึ้นมาด้วยจิตสำนึกที่ว่า แม้เรื่องเล่าจะใช้สื่อต่างๆ กันไปอาจจะเป็นภาพหรือตัวอักษร ใช้รูปแบบที่แตกต่างและมีเนื้อหาที่หลากหลาย แต่เรื่องเล่ามีคุณสมบัติร่วมก็คือ “นิยามของเรื่องเล่า” (นพพร ประชากุล, 2541) เป็นการนำเสนอเหตุการณ์ชุดหนึ่งที่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ จาก $A \longrightarrow Z$ มีสถานการณ์ต้นต้นคือ A แล้วเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้นจนมาจบที่สถานการณ์ Z ซึ่งเป็นสถานการณ์สุดท้าย และเป็นไปตามแบบแผนหรือตรรกะที่อยู่ภายในเรื่องเล่า นั้น แบบแผนของ plot หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครจะเป็นตัวกำหนดความหมายที่เรื่องต้องการจะสื่อออกมา ซึ่งให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเรื่องเล่าที่ย้ายจาก reflection มาสู่ construction และขยายขอบเขตจาก fiction สู่ non-fiction ซึ่งจากเดิมเรื่องเล่ามีแต่เรื่องสั้น นวนิยาย ขยายมาสู่ข่าวและสารคดี แม้ข่าวจะพยายามถ่ายทอดความเป็นจริง แต่อย่างไรก็ตามต้องผ่านกระบวนการของการเล่าเรื่อง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีการเลือก (อะไร) ที่จะนำมาเล่า อะไรสำคัญ อะไรถูกกลไว้ในมุมมืด อะไรถูกชูให้เด่น จะเห็นได้ว่าเราสามารถนำเอาศาสตร์เรื่องเล่า หรือ Narratology ไปจับสิ่งที่ไม่ใช่วรรณกรรมได้ ทำให้เห็นแง่มุมต่างๆ มากมาย

นอกจากนี้จากเดิมการศึกษาเรื่องเล่าจำกัดอยู่ในวรรณกรรมที่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่ความซาบซึ้ง (appreciation) เป็นเรื่องในเชิงสุนทรียศาสตร์ เมื่อขยายขอบเขตจากวรรณกรรมมาสู่เรื่องเล่าแบบอื่นๆ จึงต้องเปลี่ยนจุดเน้นมาที่การทำความเข้าใจกระบวนการสื่อความหมายที่อยู่ในเรื่องเล่า นั้น ซึ่งการพยายามที่จะเข้าใจกระบวนการสื่อความหมายมักนำไปสู่การวิเคราะห์คิด คำนึง อุดมการณ์ที่สื่อผ่านเรื่องเล่า นั้นออกมา นั่นคือการชี้ให้เห็นว่ากระบวนการทัศน์ในการศึกษาเรื่องเล่าตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เปลี่ยนแปลงอย่างไรในภาพรวม

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เน้นไปที่การเริ่มศึกษาระยะในช่วง โดยได้รับอิทธิพลจากความคิดของนักทฤษฎีเรื่องเล่า (Narratologist) ในการพยายามหาว่า การเล่าเรื่องของนักข่าว นั้นมีกฎเกณฑ์ธรรมเนียมปฏิบัติหรือไม่ หรือว่าเล่า 10 เรื่อง ก็มี 10 แบบ หรือสุดท้ายมักจะเสนอชุดความจริงซ้ำๆ ด้วยการเล่าเรื่อง (Narrative) แบบเดิมๆ รวมถึงการศึกษาว่า สังคมแต่ละสังคมมี Narrative เฉพาะตัวตามวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น ในสังคมไทยเรา อาจจะเล่าข่าวแบบละเอียด เนื่องจาก คนสนใจรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งต้องอธิบายให้ทะลุปรุโปร่ง ในขณะที่อีกสังคมหนึ่ง อาจจะชอบการเล่าข่าวแบบเหลือที่ไว้ให้คิดเองบ้าง การศึกษา Narrative แบบนี้จะทำให้เข้าใจว่า บริบทของแต่ละสังคมเป็นอย่างไร ได้เรียนรู้เรื่องความเป็นจริงอย่างไร และสังคมนั้นประกอบสร้างความหมายของความเป็นจริงอย่างไร (สุภาพร โพธิ์แก้ว, 2541)

ในสังคมไทยปัจจุบัน ผู้สื่อข่าวเริ่มให้ความสนใจกับวิธีการเขียนข่าวมากขึ้น แนวคิดและลักษณะการรายงานข่าวที่เน้นการเสนอข้อเท็จจริงแบบตรงไปตรงมาปรับเปลี่ยนไป เราจะพบว่า ข่าวที่ปรากฏในหน้า 1 หนังสือพิมพ์รายวันนั้นจะมีมิติมากขึ้น มีเทคนิค วิธีการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจของผู้รับสารให้ติดตาม เช่น มีการโค๊ดคำพูด การตั้งสมญานามให้กับบุคคลในข่าว มีการเสนอภาพตัดแต่งลักษณะกราฟิกแทนการรายงานข้อเท็จจริงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับหนังสือพิมพ์นั้นๆ ด้วย อีกทั้งนำมาใช้เพื่อจุดประสงค์ต่างๆ กัน บางครั้งการรายงานข่าวยังใช้ถ้อยคำในเชิงเปรียบเทียบบ การเล่นคำ รวมถึงสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ ขณะเดียวกันการรายงานข่าวทางโทรทัศน์นั้นรายงานทั้งภาพที่เคลื่อนไหวและน้ำเสียงที่เราให้ความสนใจ รวมถึงการใช้เทคนิคการสร้างภาพที่เหมือนจริง จังหวะรอยต่อของภาพ การเสนอความคมชัดของภาพ การเสนอภาพเหมือนกับการเข้าไปอยู่ร่วมกับเหตุการณ์จริง บทบาทของผู้ที่ทำหน้าที่รายงานข่าวที่ดูเหมือนว่ากำลังอยู่ในพื้นที่เกิดเหตุ การเรียงลำดับเหตุการณ์ของข่าว สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นจุดที่แข่งขันกันเองระหว่างสื่อด้วยกันทั้งสิ้น

ในส่วนของการรายงานข่าวทางวิทยุ ก็มีรูปแบบการรายงานที่ดึงดูดความสนใจเช่นกัน O'Donnell และคณะ (1987) ได้ทำการศึกษาพบว่า ผู้รายงานจะใช้รูปแบบใดก็ได้ขึ้นอยู่กับทัศนะ

ของเขาเองแต่การนำเสนอข่าวจะต้องทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน โดยมีเทคนิคบางประการในการรายงานข่าว คือ ผู้รายงานต้องอธิบายเหตุการณ์ด้วยจินตนาการของตนเอง ใช้เสียงประกอบจากเหตุการณ์จริง เปลี่ยนอารมณ์ตามเหตุการณ์ข่าวได้อย่างถูกต้อง โดยการใช้เสียงที่แตกต่างออกไป เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์และเมื่อเปลี่ยนข่าว ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายชัดเจนตรงไปตรงมา เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นภาพและเข้าใจได้โดยง่ายให้ความสำคัญกับชื่อของบุคคลที่นำมากล่าวอ้าง มีความเข้าใจในข่าวนั้นๆ เป็นอย่างดี สามารถสรุปเนื้อหาข่าวให้กระชับหรือสั้นเข้าโดยไม่เสียเนื้อความ

นอกจากนี้ค่านิยมและน้ำเสียงของผู้รายงานข่าวต้องมีความน่าเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในตนเองพูดได้อย่างถูกต้องเป็นธรรมชาติและมีความรู้เรื่องเหตุการณ์ปัจจุบัน มีความกระตือรือร้นที่จะทำให้ผู้ฟังสนใจข่าวที่เขารายงาน รวมถึงการมีความสามารถทำให้คนคล้อยตามได้

และเมื่อมีการแข่งขันทางด้านการรายงานข่าวระหว่างสื่อด้วยกันเอง ทำให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับลีลาในการเขียนข่าวให้มีสีสัน ชวนติดตามมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ต่างก็อาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องมาใช้เพื่อสร้างความน่าสนใจแทบทั้งสิ้น นอกเหนือจากนั้นยังเป็นการเสริมสร้างจุดขายได้อีกวิธีหนึ่ง เนื่องจากการรายงานข่าวแบบวิธีดั้งเดิมไม่เป็นที่ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคข่าวสารเท่าที่ควร ข่าวเชิงสาระและข่าวสนองอารมณ์ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชนจึงถูกถ่ายทอดออกมาตามสื่อในแต่ละชนิดของข่าวที่มีรูปแบบต่างๆ กัน อาทิ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ และข่าวที่อยู่ในความสนใจของปวงชนทั่วไป เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวกีฬา ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวความขัดแย้ง ความรุนแรง ข่าวปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ และปัญหาศีลธรรมจรรยา เป็นต้น

ตัวอย่างหนึ่งของการรายงานข่าวที่แตกต่างไปจากวิธีการเสนอข่าวแบบตรงไปตรงมา เช่น การเล่าเรื่องสงครามอ่าวเปอร์เซีย (สุภาพร โพธิ์แก้ว, 2541) ในความเป็นจริงจะไม่มีผู้สื่อข่าวคนใดได้มีโอกาสเข้าไปในสนามรบ สิ่งที่ทำให้เรารู้สึกตื่นเต้นว่าผู้สื่อข่าวรายงานจากสมรภูมิมิรบสดๆ นั้น แท้จริงแล้วมาจากฟุตเทจที่ถ่ายทอดอยู่ในวิดีโอเกม ผสมผสานกับวิธีการเล่าเรื่องของผู้สื่อข่าว บทเรียนจากสงครามอ่าวเปอร์เซียทำให้ทฤษฎี Narrative พบข้อผิดพลาดของการรายงานข่าวซึ่งเกิดจากกระบวนการประชาสัมพันธ์ที่เก้งก้าง ที่ศึกษากระบวนการทำข่าว วิธีคิดของนักข่าวจนสามารถหาวิธีการผลิตเรื่องที่ขายได้ ที่ทำให้นักสื่อสารมวลชนสนใจและหยิบขึ้นมาใช้ได้

อย่างรวดเร็ว

บริบทเช่นนี้ กฤษณ์ ทองเลิศ (2540) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ในยุคสมัยที่สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ และภาพลวง ทั้งทางการเมืองและทางธุรกิจ รวมถึงระบบวัฒนธรรมแบบบริโภคนิยมซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ความสนใจของผู้คนเน้นไปทางวัตถุนิยมมากขึ้น นั้น ทำให้กระแสสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพลดน้อยถอยลง ภาพรวมที่ปรากฏทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ในประเด็นต่างๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจึงมีลักษณะของภาพซ้อนระหว่างความจริงและความไม่จริงอันเป็นสิ่งที่สื่อปรุงแต่งมีมากขึ้น โศขซากที่จะแยกแยะ

และเมื่อสำรวจสถานการณ์ในปี พ.ศ. 2541 ที่ผ่านมา การเล่าเรื่องของผู้สื่อข่าวได้ทำให้ความหมายของความเป็นจริงบางอย่างขาดหายไป แต่ก็มีการเล่าเรื่องข่าวจำนวนไม่น้อยที่ดึงเราเข้าไปสู่สิ่งที่เป็นคุณค่าแห่งชีวิตและมีความหมาย การศึกษาในแง่ของการเล่าเรื่องในข่าวจึงมีความสำคัญอย่างมากในประเด็นที่ ทำอย่างไรเราถึงจะประกอบสร้างเรื่องเล่าไปสู่เป้าหมายที่มีความเป็นจริงได้ดีที่สุด

จากแนวความคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับการรายงานข่าวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงมาสู่การรายงานข่าวที่มีการแต่งแต้มสีสันเข้าไปช่วยเสริมให้เนื้อหา น่าติดตามขึ้นนั้น เป็นผลทำให้การถ่ายทอดการเล่าเรื่องข่าวมีรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย นับเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการรายงานข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ซึ่งต่างพยายามสร้างอัตลักษณ์ ดึงดูดความสนใจ และความน่าเชื่อถือเพื่อการแข่งขันทางการตลาดอย่างเข้มข้นในขณะนี้ จึงนำมาสู่เหตุผลในการศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ไทยในปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม และหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ คือ ไทยรัฐ และมติชน ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นรูปแบบของการเล่าเรื่องในการรายงานข่าวที่พัฒนาขึ้นมาในยุคสมัยปัจจุบันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ปัญหำวิจัย

1. การรายงานข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ไทยรัฐ และมติชน วิเคราะห์ตามแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative) มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ในข่าวประเภทเดียวกันหรือเหตุการณ์เดียวกันของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ มีการเล่าเรื่องเหมือนกัน ต่างกันอย่างไร
3. การเล่าเรื่องในข่าวเชิงสาระกับข่าวสยองอารมณ์ ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์การเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ไทยรัฐ และมติชน โดยศึกษาเปรียบเทียบการเล่าเรื่องในระดับเนื้อความ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเล่าเรื่องของข่าวเดียวกัน จากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ คือ หนังสือพิมพ์แนวประชานิยม (ไทยรัฐ) และหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ (มติชน)
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเล่าเรื่องในข่าวเชิงสาระและข่าวสยองอารมณ์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน

นิยามศัพท์

การเล่าเรื่อง หมายถึง การที่ผู้สื่อข่าวได้สร้างความหมายให้กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งผู้รายงานได้นำแนวคิดของคนเขาไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เช่น การเลือกแง่มุมที่จะนำมาเสนอ การกำหนดว่าเหตุการณ์นั้นควรปรากฏออกมาในลักษณะใด และจะใช้วิธีการนำเสนออย่างไร โดยนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ตามลักษณะของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท เช่น หนังสือพิมพ์แนวประชานิยม และหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ เป็นต้น

สำหรับการเล่าเรื่องในงานวิจัยนี้ จะทำการวิเคราะห์ข่าวหน้าหนึ่งและข่าวหน้าต่อของ หนังสือพิมพ์รายวัน ไทยรัฐ และมติชน ในลักษณะการเล่าเรื่องระดับเนื้อความ ได้แก่ ศึกษาวิธีการ ลำดับเหตุการณ์ที่เล่า มุมมองที่ใช้ในการเล่าเรื่อง กลวิธีการนำเสนอ การสร้างความหมาย บริบททางสังคมวิทยาเป็นต้น ซึ่งจะให้เห็นรูปแบบและวิธีการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 2 ฉบับ

หนังสือพิมพ์รายวัน ในที่นี้หมายถึง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์แนว ข่าวประชาชน และหนังสือพิมพ์มติชน เป็นหนังสือพิมพ์แนวข่าวคุณภาพ

ข่าวหน้าหนึ่ง หมายถึง ข่าวที่อยู่ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน ซึ่งประกอบด้วย หัวข่าวหลัก หัวข่ารอง พรรคนำเนื้อหาข่าวรวมถึงเนื้อหาข่าวหน้าต่อ ที่มีใจความต่อเนื่องจากข่าวหน้าหนึ่ง ซึ่งจำแนกข่าวเพื่อทำการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเภท คือ ข่าวเชิงสาระ และข่าวสนองอารมณ์

ข่าวเชิงสาระ หมายถึง ข่าวที่มุ่งสนองความรู้ ความคิดเห็นเป็นสำคัญเนื้อหาข่าว ส่วนใหญ่จะมีความสำคัญระดับชาติ ข่าวเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีผลกระทบ โขงไขต่อปัจจัยอื่น อีกมาก เช่น ข่าวเศรษฐกิจมักจะมีผลกระทบจากสภาวะทางการเมือง สะท้อนถึงสภาพความเป็นอยู่ ค่าครองชีพของประชาชน เป็นข่าวที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจและเป็นประโยชน์ในการ นำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้ เช่น ข้อมูลในการตัดสินใจ วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ข่าวการเมือง และข่าวเศรษฐกิจ

ข่าวสนองอารมณ์ หมายถึง ข่าวที่ให้ผลตอบสนองทางอารมณ์โดยทันที (Immediate Reward) เนื้อหาข่าวส่วนใหญ่จะดึงดูดความสนใจ กระตุ้นอารมณ์ตื่นเต้นเร้าใจได้มากกว่าข่าว เชิงสาระมีการพาดหัวข่าวตัวโต รูปแบบการเขียนเต็มไปด้วยสีสรรจินตนาการ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ข่าวที่อยู่ในความสนใจของปวงชนทั่วไป อาทิ ข่าวอาชญากรรม ข่าวเกี่ยวกับความรุนแรง ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวการประท้วง ข่าวเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต ข่าวการฉ้อโกงทรัพย์

ข่าวเกี่ยวกับการโกหกหลอกลวง ข่าวเกี่ยวกับศาสนา และข่าวการค้ายาเสพติด เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์การให้ความหมายที่เป็นจริง ที่มีต่อการเล่าเรื่องข่าวในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน
2. เป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาศักยภาพการบริโภคข่าวสารของสังคมไทย
3. ค้นพบทางออกอย่างมีหลักการของการรายงานข่าว ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานรายงานความเป็นจริงสู่สาธารณชน
4. เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับลักษณะการเล่าเรื่องในการรายงานข่าว ผ่านทางสื่อหนังสือพิมพ์ที่เน้นแนวทางการเสนอข่าวต่างกัน
5. เป็นแนวทางการวิจัยในอนาคตที่เกี่ยวเนื่องกับการเล่าเรื่องในข่าว